ս. Էջմիածնի տօնի առթիւ, առաջարկեց միաբանութեան կենացը։ Բանախօսութիւններից յետոյ մէջ ընդ մէջ երգւում էին պատշաճաւոր երգեր և շարականներ։

Մայր Աթոռս միաբան Ց. Խաչիկ վարդապետը գովելի եռանդով ձեռնարկել է պերդումներ անել Զուարթնոց եկեղեցու աւերակների տեղը։ Ինայելով Արժ. Հայրը նոր է սկսած իւր գործը, բայց արդէն բաւական արժէք ունեցող գիւտեր է արել։ Գտնուած քանդակների մէջ աչքի է ընկնում յատակպէս մի վիթխարի արծիւ (ս. Յովհաննէս աւետարանչի «էմբլէմ»ը), որ քանդակուած է սեան հսկայաձև խոյակի վերայ։ Քարերի մեծութիւնը, և քանդակների գեղեցկութիւնը ապացուցանում են, որ մեր պատմիչները * իրաւունք ունէին հիացմամբ նկարագրելու Ներսէս Գ-ի այս գործը։ Ինչպէս երևում է առաստաղը տեղ տեղ զարդարուած է եղել քառանկիւնի ապակիներից պատրաստած մոզայիկներով, որոնց երեսը ոսկեզօծած էր Բիւզանդական ճաշակի համաձայն։ Գտնուել են քարեր, որոնց երեսը դաջով ծեփած է, և վերան նկարների կամ գրերի հետքեր են երևում արաբերէն և ասորերէն։ Մի կտոր քարի վերայ էլ հայերէն տառեր են փորագրուած։ Եկեղեցին եղել է սիւնազարդ, որի հսկայական բեկորները հետզհետէ երևան են գալիս։ Պեղումները վերջանալուց յետոյ մանրամասն տեղեկութիւններ կհաղորդենք այս մասին։

* Առաջին ժամանակներից պատմիչը, որ տեղեկութիւն է տալիս Զուարթնոց եկեղեցու շինութեան մասին՝ Սեբէոս եպիսկոպոսն է։ Մեծ գովեստով են խօսում եկեղեցու ճարտարապետութեան մասին եւ հետագայ պատմիչները, մանաւանդ Յովհաննէս կաթուղիկոս։

ԺԵՄԱՐԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՅ։

Մայիսի 21-ին Ներսիսեան Հոգևոր Դպրանոցի հոգաբարձութիւնը և ուսուցչական խումբը տօնեց նոյն հաստատութեան 75 ամեակը։ Մայր Աթոռի Ժեմարանի վարժապետական խումբը իւր կողմից պատգամաւոր էր նշանակել Ց. Գարեգին վարդ. Յովսէփեանցին, որ հանդիսի ժամանակ ի դիմաց իւր պաշտօնակիցների շնորհաւորեց դպրանոցի 75 ամեակը և կարդաց պ. Յովհ. Յովհաննիսեանի յանուն Ժեմարանի ուսուցչական խմբի գրած ողջոյնաւոր ուղերձը։ Ուղերձի ճակատը զարդարուած էր մի գեղեցիկ մանրանկարով, որ պ. Ղազիշ Թադէոսեանց նկարել էր հայոց հին ձեռագիրների ոճով։ Շատ սիրուն էր նոյնպէս և կազմը, որ նկարիչ պ. Վարդգէս Սուրէնեանցի ձեռքով պատուիրուած էր յատկապէս այս տօնի համար։ Առաջին երեսին ամրացրած արծաթէ ձուլածոյ իմաստութեան աստուածուհին և նորա երկու կողմի բոցավառուած լուսոյ ջահերը շատ յարմար էին հանդիսի խորհրդաւոր նշանակութեան։

Հանդիսի օրը Ժեմարանի խումբը հոգեհանգիստ կատարել տուեց հոգելոյս Ներսէս Ե-ի գերեզմանի վերայ և Ժեմարանի Բ. լսարանի ուսանող (նախկին սան Ներս. դպրանոցի) Արսէն Ց. Սիմոնեանցը այստեղ յառաջ բերած ճառը կարդաց։

Պատարագից և հոգեհանգստից յետոյ՝ Ժեմարանական խումբը և աշակերտները խմբուած էին Ներսիսեան անտառում միասին ճաշ վայելելու, այն ինչ Թիֆլիսում նոյն ժամին մի պարտիզի մէջ Ներսիսեան դպրանոցի խումբն էր ժողովուած նոյն նպատակով, ինչպէս տեղեկացանք, իրենց հետ ունենալով նաև Ժեմարանի ներկայացուցչին։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՏԷՐ

Սրբազումար Հայրք

Սիրելի ընկերներ.

Մայր Տաճարիս աւագ դրան աջ և ձախ կողմը ամփոփուած են մեր երկու մեծ Հայրապետների, լուսաւորութեան ջերմ պաշտպանների և ազգային երկու մեծագործ Քահանայապետների նուիրական նշխարները։ Սոքա են, որ Մայր Աթոռի ամեն մի ջերմեռանդ զաւակին առաջնորդում են լուսաւորութեան ջահերով դէպի Իջման Ս. Սեղանը և բանում Ամենակալի առաջ նորա հոգւոյ խորքերը և լուսաւորում աստուածային լուսով։ Անմոռանալի է և մեր ամենաքաղցր յիշատակների հետ կապուած այս ուսումնական տարին, որի ընթացքում կատարում ենք այս երկու մեծ Հայրապետների կանգնած կոթողների յոբելեանը։ Տասը ժամանակ չէ անցել այն օրից, երբ մենք այսպէս միահամուռ ժողովուած Գէորգ Մեծագործ կաթողիկոսի խնկելի շիրմի շուրջը օրհնում էինք նրա յիշատակը, անդորրութիւն մաղթում նրա հոգուն և յարատեւութիւն հայցում նրա սնուցած Մայր Ճեմարանին, որի 25 ամեայ տարեդարձն էր լրանում այդ օրը։ Այսպիսի խորհրդաւոր րոպէին մենք միևնոյն ժամանակ յիշում էինք ակամայից, որ մեզանից մի քանի քայլ հեռաւորութեան վերայ ամփոփուած է ազգային մի այլ մեծ հիմնարկութեան հիմնադրի՝ Երջանկայիշատակ Ներսէս Ե. կաթողիկոսի մարմինը, որի հիմնած լուսաւորութեան խորանի 75 ամեակը կատարւում է այսօր, և ահա այժմ մենք խմբւում ենք մեծ Հայրապետի, Հայրենեաց ջերմ պաշտպանի և դարուս Հայ լուսաւորութեան հովանաւորի գերեզմանի շուրջը՝ հանգիստ մաղթելու նորա հոգուն և երկար տարիներ Ճեմարանի անդրանիկ քոյր Ներսէսեան հոգ. դպրանոցին։ Ամբողջ $^{3}/_{4}$ դար է, որ նա իբրև մի լուսաւորութեան անխորտակելի կոթող իրագործում է իւր մեծ հիմնադրի վսեմ նպատակը, տալով հայ ազգին արժանաւոր հոգևորականներ և ազգութեան պիտանի զաւակներ։ Այնպիսի մի շրջանում, երբ հայ ազգը գաղափար չունէր ուսման մասին, երբ նա մոլորապէս կուրացած խարխափում էր խաւարի մէջ՝ Երջանկայիշատակ Ներսէս կաթողիկոսը լուսոյ այդ պատուական տաճարի հիմը դրաւ։ Որքան սուրբ, բարձր և վսեմ էր հիմնադրի նպատակը, նոյնքան դժուար իրագործելի և բազմաթիւ խոչընդոտներով շրջապատուած։ Բայց մեծ յաղթանակով իրագործեց հայրենասէր Հայրապետը իւր սուրբ նպատակը, ոտքի տակ տալով բոլոր դժուարութիւնները և արգելառիթները։ Իմաստուն հեռատեսութեան և տոկուն աշխատութեան պտուղ էր այժմեան Ներս. հոգ. դպրանոցը, հայ ազգի լուսաւորութեան առաջին կրթարանը, որի անդրանիկ աշակերտները վայելելով արիաջան Հայրապետի անմիջական

տանքը, առաջնորդ հանդիսացան ժամանակակից մտաւոր սերնդին, նպաստեցին ժողովրդի բարոյական կեանքի զարգացման և կարողացան իրենց բեղմնաւոր գործունէութեամբ մշակել մեր նոր գրականութիւնը և նոր լեզուն։ Մինչև այժմ էլ հարիւրաւոր մանուկներ փայփայում են այդ համազգային հաստատութեան խնամքը և բարիքները, սնւում և դաստիարակւում են բարոյապէս և հասարակութեան օգտակար անդամներ դառնում։ Այդ պատճառով իսկ իրաւամբ ազգային է այս տօնը և ամէն մի կրթուող հայի պարտականութիւնը պէտք է լինի դրա մեծ հիմնադրի յիշատակը օրհնել և յարատևութիւն մաղթել այն մեծ հիմնարկութեան, որի ազդեցած բարիքները բոլորիս համար ակներև են և անհերքելի։

Ահա, այսօր, ո՛վ սրբազնեալ Հայր, հայ մարդոց մի ստուար խումբ քո շիրմից հեռու տօնում է ծննդութեան ապագաներով և կեցցէներով դպրանոցի 75 ամեայ փառաւոր գործունէութիւնը և օրհնում մեծ հիմնադրի անմահ յիշատակը։ Մեր ճեմարանի սաներին է վիճակուած այս բախտը՝ երախտագիտութեան զգացմամբ շուրջ պատել քո նուիրական դամբարանին և նոցա կողմից ես թարգման հանդիսանալով ծաղկէ փնջերով և անթառամ դափնիներով զարդարել, բուռն զգացմանց հետ մրմունջներ առաքելով բարձրեալ Արարչին՝ պաշտելի հայրապետիդ հոգւոյ անդորրութեան համար։

Դարեր կանցնին, սերունդներ կանհետանան, բայց քո հիմնած դպրանոցը որպէս մի անկործան յուշարձան կանմահացնէ քո վեհ անունը ապագայ սերնդների սրտում և երկար ժամանակ չի անհետանայ հայ ժողովրդի բերանից Հայրենեաց պաշտպան, Ներսէս անմոռանալի հայրապետի անունը։ — Յարատև, անխորձ, երկար ծաղիկ օրեր ազգային լուսոյ տաճարիդ. անսայթաք, բեղուն գործունէութիւն անուանդ յուշարձանին, և հանգիստ սրբազնեալ նշխարներիդ։

Այս տարի ճեմարանի մանկավարժական դասընթացքն աւարտեցին ութ հոգի։

Սոցանից 6-ը ուրարակիր են արդէն և պիտի պատրաստուին վարդապետական կամ քահանայական կոչման համար։ Նորաւարտները ճեմարանի աւանդութեան համաձայն ամսոյս 10-ին Ս. Լուսաւորչի տօնի օրը հոգեհանգիստ կատարել տուին ճեմարանի հիմնադիր Գէորգ Դ. Մեծագործի գերեզմանի վերայ և նոցանից մէկը Տ. Սիմէօնեան երախտագիտական մի ճառ կարդաց Հոգևոր Տիրոջ ներկայութեամբ։ Նորաւարտները ամսոյս 12-ին Հ. Տեաչի առաջնորդութեամբ բախտ ունեցան համբուրելու Նորին Սրբութեան աջը և Հայրապետական օրհնութեան հետ ստացան իրենց մրցանակները։

ՏԱՃԿԱՀԱՅՔ

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը 30 ոսկի արժողութեամբ գիրքեր նուիրած է Արմաշու Դպրեվանքին, պայմանաւ որ Միաբանութեան անունով որբ մը պահուի Արմաշու որբանոցին մէջ։

— 12 Մայիսի Խառն Ժողովը գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ։ Ժողովը բացուելուն պէս, Ս. Պատրիարք Հայրը հաղորդեց ինչ ինչ յարաբերական խնդիրներու մասին հաղորդուած բարձրագոյն հրամանները։ Նկատողութեան առնուեցաւ գաւառային կարօտութեանց խնդիրը և եղած դիմումներէն ոմանց առաջնութիւն տրուելով, անոնց ընդփոյթ գործադրութիւնը յանձնուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր։ Յետոյ, Ժողովը Օրակարգին անցնելով, հաստատեց Այվազեան Տ. Յովսէփ եպիսկոպոսի Եգիպտոսի առաջնորդական ընտրութիւնը, և որոշեց գրել Ռոտոսթոյի Գաւառական Ժողովին՝ որ անոր յաջորդին ընտրութեան ձեռնարկէն։ Խառն Ժողովը տեղեկանալով նաև թէ Վանայ այցելու հովիւ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս անձնական տկարութեան պատճառաւ արտօնութիւն խնդրած էր Պոլիս վերադառնալու, և նկատելով որ Ն. Սրբազնութիւնը այնքան օգտակար եղած է նոյն վիճակին, այնտեղ իր